

Kriminalitet kao društveno negativna pojava prati ljudsko društvo kroz sve epohe njegovog razvoja. Sa razvojem društva mijenjaju se oblici i vidovi ispoljavanja kriminalnog djelovanja. Na današnjem stepenu razvoja ljudskog društva kriminalitet se pojavljuje na sasvim novom nivou društvene opasnosti, tj. prijeti da u potpunosti preuzme vlast, stičući finansijsku i političku moć. Kriminalitet predstavlja ukupnost svih zločina u određenom vremenu i prostoru. U navedenoj definiciji kriminaliteta pod zločinom se smatra svaki pojedinačni akt ponašanja kojim se krši zakon. Da bi određena radnja predstavljala krivično djelo, ona kao takva mora biti propisana važećim zakonom.

Među najopasnije oblike ispoljavanja kriminala u savremenom svijetu smatra se privredni kriminalitet i korupcija. Zašto baš privredni kriminalitet? Postoje različiti odgovori na ovo pitanje, a vezani su za širinu ove teme i zastupljenosti privrednog kriminaliteta svuda oko nas. Da li ste možda čuli za termin „kriminal bijeli odjela“ ili „bijelih okovratnika“? Asocijacija je prilično jasna. Biti kriminalac ne znači samo imati „prljave ruke od baruta i krvi“. Privredni kriminalac je moderan kriminalac koji uglavnom u svom poslu koristi „čisto“ oružje, služeći se zakonom, knjigama, položajem, vezama. Na taj način dobijemo jednog vrlo informisanog, neupadljivog, na prvi pogled, uglednog građanina, koji zbog svojih namjera i sredstava kojima se služi postaje opasan po društveno-ekonomski sistem zemlje.

Privredni kriminalitet je poseban oblik kriminaliteta, koji se u mnogo čemu razlikuje od klasičnog kriminala. Svakodnevno se susrećemo sa njegovim različitim oblicima, a da toga nismo ni svjesni. Obično zamišljamo ljude elegantno obučene, biznismene, vrlo obrazovane i perfidne, koji unaprijed znaju koliko mogu da idu u svojim namjerama, da sebi ili drugome ostvare neki interes. Naše društvo može da nam posluži kao klasičan primjer postojanja velikog broja takvi ljudi, koji izražavaju sumnju svakog građanina. Na šta vam ukazuje činjenica da je vaš susjed za kratkak period sagradio veliku kuću i stekao skupocjeni vozni park, što nije ni nalik na njegov dotadašnji način života. Da li mislite da je to posljedica jednog poštenog rada ili je on ušao u vode kriminala? Da li ćete to prijaviti ili će vas strah za sopstvenu bezbjednost natjerati da nastavite dalje? Kome se obratiti? Ovih dilema je svakog dana sve više. Kriza u zemlji, male plate tjeraju ljude da se na razne načine snalaze da bi došli do novca. Sve to dovodi do širenja „sive ekonomije“, „pranja novca“, zloupotrebe položaja ili ovlašćenja, korupcije.

Imajući u vidu navedeno, osnažilo mi je želju i poticaj da za temu svoga specijalističkog rada odaberem razmatranje uzroka i karakteristika privrednog kriminaliteta. Kroz ovaj rad nastojaću objasniti pojam privrednog kriminaliteta, njegove osnovne karakteristike, uzroke općenito, kao i uzroke privrednog kriminaliteta u BiH. U radu ću posebno obraditi zloupotrebe, prijevare, krivotvorenje, podmićivanje, štetna ugovaranja, povrede prava ili obaveza te nesavjesno postupanje i to na način da su dati ekonomski i konotirani opisi sadržaja pojedinih tipičnih krivičnih djela iz navedenih kategorija. Nakon toga ću prezentirati neke stastičke podatke koji se odnose na kretanje privrednog kriminala i korupcije u BiH, RS, FBiH, Distriktu Brčko i USK-a. U okviru teme biće prezentirani podaci o istraživanju stavova građana Unsko-sanskog kantona o uzrocima i karakteristikama ovog vida kriminaliteta.